

POSTANOWIENIE

Dnia 6 listopada 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Bednarek

w sprawie **R. S.**

po rozpoznaniu w Izbie Karnej

na posiedzeniu w dniu 6 listopada 2024 r.

wniosku obrońcy w przedmiocie wyłączenia sędziego Sądu Najwyższego Anny Dziergawki od rozpoznania sprawy o sygn. II KK 287/24

na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. *a contrario*

postanowił:

nie uwzględnić wniosku

UZASADNIENIE

Obrońca skazanego R. S. , na podstawie art. 41 § 1 k.p.k., przesłał do Sądu Najwyższego wniosek o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Anny Dziergawki - od udziału w sprawie kasacyjnej o sygn. akt II KK 287/24.

W petitum wniosku obrońca skazanego podniósł, że w stosunku do tego sędziego istnieją okoliczności mogące wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności albowiem jeden z zarzutów sformułowanych w kasacji obrońcy dotyczy nieprawidłowej obsady sądu stanowiącej bezwzględną przyczynę odwoławczą, która odnosi się m.in. do procedur awansowych przed Krajową Radą Sądownictwa ukształtowaną po dniu 17 stycznia 2018 r., przed którą o nominację do Sądu Najwyższego ubiegała się sędzia SN Anna Dziergawka, stąd ocena znaczenia i wpływu na rozstrzygnięcie tej sprawy tych okoliczności ustrojowych

oraz konsekwencji ukształtowania składu orzekającego w sprawie skazanego jako tożsamy tak w odniesieniu do sędzi Anny Dziergawki, jak i członków składu orzekającego wydających zaskarżony kasacją obrońcy wyrok. Uzasadniając tak złożony wniosek wnioskodawca wskazał na proces powołania sędziego na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego. Nadto wnioskodawca podniósł, że w wypadku SSN Anny Dziergawki zachodzi szereg innych okoliczności towarzyszących powołaniu, które mogą osłabiać zaufanie do jej bezstronności, albowiem jej kariera zawodowa nabrała przyśpieszenia po powstaniu „nowej” – jak to ujął – zależnej od władzy politycznej KRS i to dopiero w 2018 r. zaczęła ona uzyskiwać szybkie awanse sędziowskie oraz funkcje i stanowiska pozostające w gestii czynnika politycznego (Ministra Sprawiedliwości) – co zdaniem wnioskodawcy – wskazuje na związki jej z władzą polityczną.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Wniosek obrońcy skazanego R.S. jako niezasadny nie mógł zostać uwzględniony.

Z uwagi na fakt, że główną osią złożonego wniosku wnioskodawca uczynił okoliczności prawne powołania sędziego Anny Dziergawki na urząd sędziego Sądu Najwyższego to Sąd Najwyższy w pierwszej kolejności do nich właśnie odniesie się.

Otóż żądanie wyłączenia sędziego z uwagi na brak bezstronności wywołany istniejącymi - zdaniem wnioskującego - okolicznościami o charakterze ustrojowym w aktualnym stanie sprawy należy uznać za niedopuszczalne. Ustawą z 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw wprowadzono instytucję tzw. testu niezawisłości i bezstronności sędziego. Nowelizacja ustawy o Sądzie Najwyższym poprzedzona była istotną z punktu widzenia problematyki dotyczącej kwestionowania bezstronności sędziego z uwagi na procedurę jego powołania - orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego.

W wyroku bowiem z 4 marca 2020 r, w sprawie o sygn. P 22/19 Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 41 § 1 w związku z art. 42 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30), stosowany odpowiednio na podstawie art. 74¹ pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach

prawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 75) w zakresie, w jakim dopuszcza rozpoznanie wniosku o wyłączenie sędziego z powodu wadliwości powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, w skład której wchodzi sędziowie wybrani na podstawie art. 9 a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. z 2019 r. poz. 84, 609, 730 i 914 oraz z 2020 r. poz. 190), jest niezgodny z art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej).

Odnosząc się do wzajemnego stosunku instytucji wyłączenia sędziego w trybie art. 41 k.p.k. oraz w trybie art. 29 § 5 ustawy o Sądzie Najwyższym, w zakresie w jakim obejmują badanie bezstronności sędziego z uwzględnieniem okoliczności jego powołania, przytoczyć należy stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w postanowieniu z 14 października 2022 r. w sprawie III KK 348/22 oraz w postanowieniu z 28 października 2022 r. w sprawie II KK 375/22. W orzeczeniach tych Sąd Najwyższy wskazał, że *porównanie regulacji art. 29 § 5 u.SN i art. 41 § 1 k.p.k. prowadzi do wniosku, że ten pierwszy przepis ma charakter szczególny względem drugiego. Wynika to po pierwsze z faktu, że jest przepisem o charakterze mieszanym – ustrojowo-procesowym, mającym zastosowanie do sędziów Sądu Najwyższego, podczas gdy art. 41 § 1 k.p.k. ma charakter wyłącznie procesowy i ma zastosowanie do wszystkich sędziów orzekających na podstawie k.p.k., a więc zarówno do sędziów Sądu Najwyższego, jak i sędziów sądów powszechnych. Po drugie, zakres przedmiotowy art. 29 § 5 u.SN jest węższy aniżeli art. 41 § 1 k.p.k.; choć w części zakresy te pokrywają się. Zakresy obu przepisów związane są wprowadzanie z kontrolą sądową aspektu bezstronności sędziego, który ma orzekać w sprawie, jednak art. 41 § 1 k.p.k. ma charakter ogólny, obejmując przynajmniej potencjalnie wszystkie możliwe okoliczności, podczas gdy podstawy zastosowania art. 29 § 5 u.SN są określone wężiej. Po trzecie, przepis art. 29 § 5 u.SN jest przepisem późniejszym względem art. 41 § 1 k.p.k. i już z tego powodu fakt jego wprowadzenia do porządku prawnego ma skutek derogujący art. 41 § 1 k.p.k. w zakresie, w jakim przedmioty obu regulacji pokrywają się.*

Zdaniem więc Sądu Najwyższego, na gruncie obecnie obowiązujących przepisów, jedyną możliwością kwestionowania bezstronności sędziego z uwagi na

okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego przewiduje procedura przewidziana w art. 29 ustawy o Sądzie Najwyższym, przy czym do zainicjowania tej kontroli koniecznym jest kumulatywne przytoczenie okoliczności związanych z powołaniem, a także dotyczących postępowania sędziego po powołaniu, a także wykazania ich wpływu na naruszenie standardu niezawisłości i bezstronności, mającego wpływ na wynik danej sprawy. Przyjęcie innego założenia, a więc dopuszczenie badania bezstronności sędziego z uwagi na okoliczności towarzyszące powołaniu sędziego w trybie art. 41 k.p.k. prowadziłoby nie tylko do obejścia przepisów dotyczących terminu, trybu oraz składu rozpoznającego dany rodzaj wniosku ale przede wszystkim pozbawiałoby sędziego, którego wniosek dotyczy, wynikającej z art. 29 § 22 ustawy o Sądzie Najwyższym *quasi* kontroli instancyjnej zapadłego rozstrzygnięcia, co mając na uwadze, że postanowienie w przedmiocie wyłączenia sędziego, zapadłe na gruncie procedury karnej jest niezaskarżane, oznaczałoby ukształtowanie sytuacji procesowej sędziego, w sposób mniej korzystny i tym samym naruszałoby jego prawo do sądu.

Z tych też względów w tej części wniosek obrońcy skazanego jako złożony w trybie art. 41 § 1 k.p.k. należało uznać za niedopuszczalny. Jak bowiem słusznie wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 12 września 2023 r., sygn. III KK 286/23, „[o]rzekanie w trybie art. 41 § 1 k.p.k. w postulowanym zakresie byłoby w takiej sytuacji oczywiście niezgodne z Konstytucją RP, choćby z jej art. 7, zgodnie z którym wszystkie organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. W świetle art. 8 ust. 1 Konstytucji RP podstawą takich działań w omawianym zakresie nie może być także standard wynikający z art. 6 ust. 1 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, którego interpretacja również musi pozostawać w zgodzie z Konstytucją RP. Zauważyć zresztą wypada, iż Konwencja ta nie zawiera samodzielnej regulacji dotyczącej możliwości i podstaw wyłączenia sędziów sądów krajowych od orzekania”.

Nie jest natomiast okolicznością uzasadniającą wyłączenie sędziego fakt, iż wcześniej ten sędzia awansował w strukturach sądownictwa powszechnego i wyciąganie z samego tego faktu wniosków o związaniu sędziego z władzą polityczną. Zastosowana retoryka wnioskodawcy jest daleko idącym uproszczeniem, mającym jedynie charakter publicystyczny, gdyż wnioskodawca nie przedstawił

żadnych faktów, dowodów na poparcie tak daleko idącej tezy. Z samego bowiem faktu, że władza wykonawcza uczestniczy w procesie mianowania sędziego nie można wnioskować w sposób uprawniony, że doszło do powstania swoistej zależności sędziego od tej władzy. Gdyby przyjąć sposób rozumowania jaki zaprezentował wnioskodawca to należałoby uznać, że każdy sędzia w Polsce ma bliższe lub dalsze związki z władzą polityczną i tym samym nie jest bezstronny ani niezawisły, gdyż w procesie nominacji sędziego na każdym jego etapie bierze udział władza wykonawcza. Istotą bezstronności i niezawisłości sędziego w wymiarze zewnętrznym nie jest to czy w procesie jego nominacji bierze udział przedstawiciel władzy wykonawczej, ale to, że po mianowaniu zainteresowany sędzia nie podlega żadnej presji i nie otrzymuje instrukcji w ramach wykonywania swoich obowiązków orzeczniczych na co zwrócił uwagę Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z 9 lipca 2020 r., C0272/19, VQ przeciwko Land Hessen, w pkt 54, jak również w postanowieniu z 10 sierpnia 2023 r., sygn. V KK 162/23 – Sąd Najwyższy. Na powyższe okoliczności wnioskodawca natomiast nie przedstawił nie tylko jakichkolwiek dowodów, co więcej nie przytoczył faktów, które by one podlegały sprawdzeniu czy też ustosunkowaniu się, a tym bardziej skutkowały wyłączeniem sędziego od rozpoznawanej sprawy. Samo wyartykułowane przypuszczenie, wnioskowanie na podstawie luźno powiązanych okoliczności jest niewystarczające do wyłączenia sędziego od rozpoznania sprawy.

Nie jest też okolicznością wynikającą z treści art. 41 § 1 k.p.k. treść zarzutów dot. uwarunkowań ustrojowych podnoszonych w środkach zaskarżenia przez strony postępowania. Sam wnioskodawca bowiem zauważa, że inne były okoliczności powołania sędziego, którego dotyczy zarzut kasacyjny a inny sędziego SN Anny Dziergawki, która została wyznaczona do rozpoznania przedmiotowej kasacji. Otóż tu tkwi istota problemu bowiem podstawą wyłączenia sędziego od rozpoznania sprawy nie są uwarunkowania ustrojowe, ale okoliczności należące do sfery faktów i to niezależnie od tego w jakim okresie i z jakimi ułomnościami w procedurze nominacyjnej doszło do tego powołania (zob. m.in. postanowienie SN z dnia 21 czerwca 2023 r., IV KK 460/19, LEX nr 3598209; postanowienie SN z dnia 31 października 2023 r., V KK 358/23, LEX nr 3621120). Wniosek o wyłączenie sędziego i podnoszone pod jego adresem zarzuty co do braku bezstronności nie

mogą mieć bowiem charakteru abstrakcyjnego i odnosić się *de facto* do całych grup powołanych sędziów, a z taką sytuacją mielibyśmy do czynienia, gdyby wniosek obrońcy został uwzględniony. Zatem oparcie wniosku o wyłączenie sędziego na ocenie strony, czy jej obrońcy, co do sposobu ukształtowania Krajowej Rady Sądownictwa w trybie określonym przepisami ustawy z 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, na której to wniosek Prezydent RP powołał tego sędziego, bez wskazania jakie konkretne zaistniałe okoliczności faktyczne procedury nominacyjnej powodują brak bezstronności lub niezależności tego sędziego, nie stanowi podstawy do przyjęcia, iż w sprawie zachodzą okoliczności, które mogłyby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie. Tak już na marginesie wskazać należy, że sędzia – wbrew twierdzeniom wnioskodawcy - w takich okolicznościach nie orzeka „we własnej sprawie”, gdyż okoliczności „jego sprawy” nie stanowią przedmiotu postępowania, a wydane przez niego orzeczenie w żaden sposób nie będzie miało wpływu na sferę jego własnych uprawnień bądź obowiązków prawnych.

Z tych też względów wniosku obrońcy skazanego R.S. o wyłączenie od rozpoznania sprawy sędziego SN Anny Dziergawki Sąd Najwyższy nie uwzględnił, orzekając jak w części dyspozytywnej niniejszego postanowienia.

[J.J.]

[ał]